

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi lääkelain 42 ja 52 §:n
ja apteekkimaksusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan lääkelakia muutettavaksi siten, että Kuopion yliopistolle myönnettäisiin oikeus pitää yhtä apteekkia Kuopion kaupungissa. Apteekkioikeuden myötä Kuopion yliopisto pystyisi järjestämään farmasian opintoihin liittyvän käytännön harjoittelun omassa yliopiston toimintaan kiinteästi liittyvässä apteekissa samoin kuin Helsingin yliopisto voi tehdä siellä farmasiaa opiskelevien kohdalla. Lisäksi Kuopion yliopisto voisi käyttää omaa apteekkia farmasian tutkimustoiminnassa.

Myönnettäessä Kuopion yliopistolle oikeus pitää apteekkia on tarkoitus, että Helsingin yliopisto luovuttaa Kuopiossa sijaitsevan sivuapteekkinsa Kuopion yliopistolle. Jotta Helsingin yliopiston toiminnan ja rahoituksen kannalta tärkeä sivuapteekkien määrä

pysyisi ennallaan, ehdotetaan lääkelakia lisäksi muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin Helsingin yliopiston apteekin sivuapteekkien määrä samaksi joka sillä nyt on. Kuopion sivuapteekin korvaava uusi sivuapteekki tulisi ehdotuksen mukaan perustaa Espoon, Helsingin tai Vantaan kaupungin alueelle.

Apteekkien liikevaihdon perusteella suoritettavasta apteekkimaksusta ehdotetaan Kuopion yliopiston apteekin perustamisen yhteydessä säädettäväksi, että maksu suoritettaisiin Kuopion yliopistolle. Säännös otettaisiin apteekkimaksusta annettuun lakiin. Menettely olisi tällöin sama kuin Helsingin yliopiston apteekin kohdalla.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan noin puolen vuoden kuluttua niiden vahvistamisesta.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Lääkelaki

Lääkelain (395/1987) 42 §:n 1 momentin mukaan Helsingin yliopistolla on oikeus pitää Helsingin kaupungissa yhtä apteekkia. Lisäksi yliopistolain (645/1997) 27 §:ssä on säädetty Helsingin yliopiston oikeudesta pitää apteekkia Helsingin kaupungissa. Yliopiston apteekki on perustettu vuonna 1755 ja sen toiminta liittyy merkittävästi muun muassa yliopistossa tapahtuvaan farmasian opetukseen ja tutkimukseen. Lisäksi yliopiston apteekin tulot merkitsevät huomattavaa tulonlähdettä Helsingin yliopistolle.

Farmasian opetusta on myös Kuopion yliopistossa. Sillä ei kuitenkaan ole oikeutta pitää apteekkia. Vaikka Kuopion yliopiston farmasian opetuksen käytännön harjoittelu tapahtuu yhteistyössä Helsingin yliopiston apteekin Kuopion sivuapteekin kanssa, voidaan arvioida, että koulutukselliset seikat puoltaisivat oman apteekin saamista myös Kuopion yliopistoon. Oman apteekin toiminta olisi helpompi kytkeä yliopiston opetukseen ja samalla voitaisiin apteekkia hyödyntää farmasian tutkimustoiminnassa.

Edellä olevan perusteella ehdotetaan lääkelain 42 §:ää muutettavaksi siten, että Helsingin yliopiston ohella myös Kuopion yliopistolla olisi oikeus pitää apteekkia. Apteekkien

sijaintikunniksi määriteltäisiin yliopiston toimipaikan mukaisesti Helsingin kaupunki ja Kuopion kaupunki. Koska farmasian opetus ja tutkimustoiminta ovat olennainen osa yliopiston apteekin toimintaa, ehdotetaan lainkohtaan samalla kirjattavaksi nämä nimenomaiset tehtävät.

Ehdotuksen perusteella Helsingin ja Kuopion yliopistoilla olisi oikeus pitää apteekkia suoraan lain perusteella. Tällöin Kuopion yliopiston apteekki voitaisiin perustaa ilman lääkelain 40 §:ssä tarkoitettua Lääkelaitoksen lupaa tai selvittämättä erikseen lääkelain 41 §:ssä säädettyjen uuden apteekin perustamista koskevien perusteiden olemassaoloa.

Lisäksi lääkelain 52 §:n 3 momentin mukaan Helsingin yliopistolla on lupa pitää lääkelaitoksen luvalla sivuapteekkeja, jos se farmasian tai farmaseutin tutkintoihin liittyvän harjoittelun tai lääkehuollon kehittämisen kannalta on tarpeen. Sivuapteekkeja on nyt 16 ja ne on perustettu vuosina 1954–1974 eri puolille maata lähinnä suurimpiin kaupunkeihin. Helsingissä sivuapteekkeja on kolme ja Jyväskylässä kaksi, muilla sijaintipaikkakunnilla sivuapteekkeja on yksi kullakin.

Kuopion kaupungin koko huomioon ottaen siellä ei ole tarkoituksenmukaista ylläpitää kahta yliopiston ylläpitämää apteekkia. Siksi Helsingin yliopiston tulisi luovuttaa Kuopiossa sijaitseva sivuapteekki Kuopion yliopistolle yliopistojen kesken sovittavin ehdoin. Luovutuksen tulisi tapahtua puolen vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Mikäli yliopistot eivät pääsisi mainitun puolen vuoden aikana yhteisymmärrykseen luovutuksen ehdoista, ehdotetaan lain voimaantulosäännöksessä säädettäväksi tällaisen tilanteen varalta, että tällöin ehdoista päättäisi valtioneuvosto.

Helsingin yliopiston apteekin toiminnan ja erityisesti Helsingin yliopiston rahoituksen kannalta sivuapteekkien määrän väheneminen yhdellä merkitsisi huomattavaa taloudellista menetystä. Sen vuoksi on perusteltua, että Helsingin yliopisto voi perustaa Kuopion yliopistolle luovuttamansa sivuapteekin tilalle uuden sivuapteekin. Koska Helsingin yliopiston sivuapteekkien määrän kasvattaminen nykyisestä ei toisaalta ole perusteltua, ehdotetaan lääkelain 52 §:n 3 momenttiin kirjattavaksi Helsingin yliopiston sivuapteekkien enimmäismäärä. Tämä olisi kuusitoista eli sama kuin nykyinen lukumäärä. Koska Helsingin yliopiston apteekin sivuapteekit

ovat sijainniltaan ja laajuudeltaan muista sivuapteekeista poikkeavia, ehdotetaan momentin sanamuotoa lisäksi muutettavaksi siten, että tämä käy ilmi lainkohdasta.

Lisäksi lain voimaantulosäännöksessä ehdotetaan säädettäväksi, että Lääkelaitoksen tulisi myöntää Helsingin yliopistolle lupa pitää uutta sivuapteekkia puolen vuoden kuluessa siitä kun Kuopiossa sijaitseva sivuapteekki on luovutettu Kuopion yliopistolle. Uusi sivuapteekki tulisi sijoittaa Helsinkiin, Espooseen tai Vantaalle. Sijoittuminen pääkaupunkiseudulle on perusteltua sen vuoksi, että alueen väkiluku kasvaa nopeasti. Väestön lisäys on tällä hetkellä noin 15 000 henkilöä vuodessa. Vuoteen 2020 mennessä väestö lisääntyy Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan arvion mukaan noin 180 000 henkilöllä.

1.2. Laki apteekkimaksusta

Apteekkimaksusta annetun lain (148/1946) perusteella apteekkiliikkeestä on suoritettava vuosittain liikevaihdon mukaan määräytyvä maksu. Jos liikevaihto on 2 253 000 markkaa tai vähemmän, ei maksua tarvitse maksaa. Mainitun summan ylittävästä liikevaihdosta maksu on aluksi 6 prosenttia ja se nousee aina 11 prosenttiin 16 142 000 markkaa ylittävän liikevaihdon osalta.

Lain 6 §:n perusteella Helsingin yliopiston apteekin apteekkimaksu suoritetaan Helsingin yliopistolle. Lain mukaan yliopiston apteekin on siten suoritettava apteekkimaksu samojen perusteiden mukaan kuin muidenkin apteekkien. Ainoana erona on se, että maksu suoritetaan yliopistolle. Saman periaatteen mukaisesti Kuopion yliopiston apteekin toiminnan perusteella määräytyvän apteekkimaksun osalta ehdotetaan, että se suoritettaisiin Kuopion yliopistolle.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksen perusteella Kuopion yliopisto saisi oikeuden pitää yhtä apteekkia, mikä parantaisi Kuopion yliopiston mahdollisuutta järjestää farmasian opetukseen liittyvää käytännön harjoittelua ja tutkimustoimintaa. Esitys lisäisi samalla yliopistojen ylläpitämien apteekkitoimipisteiden määrää yhdellä, koska Helsingin yliopiston apteekin sivuapteekkien määrä ehdotetaan säilytettäväksi ennallaan.

Ehdotuksella olisi merkittävin taloudellinen vaikutus Kuopion yliopistolle, joka saisi ylläpitämänsä apteekin toiminnan perusteella määrättyyn apteekkimaksun sekä apteekin voiton itselleen. Helsingin yliopiston Kuopion sivuapteekin vuotuinen liikevaihto on noin 40 miljoonaa markkaa.

Uuden sivuapteekin perustaminen Helsingin yliopiston apteekille turvaa Helsingin yliopiston rahoituksen säilymisen nykyisellä tasolla. Koska uusi sivuapteekki perustettaisiin alueelle, jonka väkimäärä kasvaa nopeasti, ei tämän uuden sivuapteekin voida arvioida vaikuttavan merkittävästi alueen apteekkien väliseen kilpailutilanteeseen.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmistelun yhteydessä on kuultu opetusministeriötä, Helsingin yliopistoa ja Kuopion yliopistoa.

4. Muita asiaan vaikuttavia seikkoja

Suomen Apteekkariliitto on tehnyt Euroopan yhteisöjen komissiolle valituksen Helsingin yliopiston apteekin erioikeuksista. Komissio ei ole toistaiseksi pyytänyt valituksen johdosta vastinetta Suomelta. Vaikka valituksen vaikutusta Helsingin yliopiston apteekin asemaan ei ole yksityiskohtaisesti selvitetty, sosiaali- ja terveysministeriön käsityksen mukaan valitus ja siinä esitetyt väitteet eivät estä lääkelain ja apteekkimaksusta annetun lain muuttamista ehdotetulla tavalla.

5. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan noin puolen vuoden kuluttua niiden hyväksymisestä ja vahvistamisesta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

lääkelain 42 ja 52 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 10 päivänä huhtikuuta 1987 annetun lääkelain (395/1987) 42 §:n 1 momentti ja 52 §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 52 §:n 3 momentti laissa 895/1996, seuraavasti:

42 §

Helsingin yliopistolla on oikeus pitää yhtä apteekkia Helsingin kaupungissa ja Kuopion yliopistolla yhtä apteekkia Kuopion kaupungissa. Näiden apteekkien tehtävänä on lääkkeiden myynnin ohella farmasian opetukseen liittyvän harjoittelun ja lääkehuoltoon liittyvän tutkimuksen toteuttaminen.

52 §

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen Helsingin yliopisto voi lääkelaitoksen kus-

sakin tapauksessa antamalla luvalla pitää enintään 16 sivuapteekkia.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 1999.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingin yliopiston tulee luovuttaa Kuopiossa sijaitseva sivuapteekkinsa Kuopion yliopistolle viimeistään puolen vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta. Luovutuksen ehdot määrättyvät yliopistojen kesken

tehtävän sopimuksen perusteella. Jos sopimusta ei ole tehty luovutuksen määräaikaan mennessä, valtioneuvosto määrää luovutuksen ehdot.

Lääkelaitoksen tulee myöntää Helsingin yliopistolle lupa perustaa Kuopion sivuapteekin korvaava uusi kuudestaista sivuapteekki

viimeistään puolen vuoden kuluttua siitä kun Kuopion sivuapteekki on luovutettu Kuopion yliopistolle. Perustettavan sivuapteekin sijaintipaikaksi tulee määrätä lääkehuollon kannalta perusteltu alue Espoon, Helsingin tai Vantaan kaupungissa.

2.

Laki

apteekkimaksusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan apteekkimaksusta 21 päivänä helmikuuta 1946 annetun lain (148/1946) 6 §, sellaisena kuin se on laissa 896/1996, seuraavasti:

6 §

Apteekkimaksu suoritetaan postisiirrolla lääninhallitukselle yhdessä tai useammassa erässä siten kuin lääkelaitos määrää. Helsingin yliopiston apteekin apteekkimaksu suoritetaan Helsingin yliopistolle ja Kuopion yliopiston apteekin apteekkimaksu Kuopion

yliopistolle. Lääkelaitoksen tulee ennen heinäkuun alkua sen vuoden jälkeisenä vuonna, jolta maksu on määrätty, lähettää lääninhallitukselle luettelo läänissä suoritettavista apteekkimaksuista.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 1999.

Helsingissä 14 päivänä joulukuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri Terttu Huttu-Juntunen

1.

Laki

lääkelain 42 ja 52 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 10 päivänä huhtikuuta 1987 annetun lääkelain (395/1987) 42 §:n 1 momentti ja 52 §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 52 §:n 3 momentti laissa 895/1996, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

42 §

Helsingin yliopistolla on oikeus *edelleen* pitää Helsingin kaupungissa yhtä apteekkia.

42 §

Helsingin yliopistolla on oikeus pitää yhtä apteekkia Helsingin kaupungissa ja Kuopion yliopistolla yhtä apteekkia Kuopion kaupungissa. Näiden apteekkien tehtävänä on lääkkeiden myynnin ohella farmasian opetukseen liittyvän harjoittelun ja lääkehuoltoon liittyvän tutkimuksen toteuttaminen.

52 §

Helsingin yliopisto voi lääkelaitoksen kussakin tapauksessa antamalla luvalla pitää sivuapteekkeja, jos se farmasian tai farmaseutin tutkintoihin liittyvän harjoittelun tai lääkehuollon kehittämisen kannalta on tarpeen.

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen Helsingin yliopisto voi lääkelaitoksen kussakin tapauksessa antamalla luvalla pitää enintään 16 sivuapteekkia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1999.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingin yliopiston tulee luovuttaa Kuopiossa sijaitseva sivuapteekkinsa Kuopion yliopistolle viimeistään puolen vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta. Luovutuksen ehdot määräytyvät yliopistojen kesken tehtävän sopimuksen perusteella. Jos sopimusta ei ole tehty luovutuksen määräaikaan mennessä, valtioneuvosto määrää luovutuksen ehdot.

Lääkelaitoksen tulee myöntää Helsingin yliopistolle lupa perustaa Kuopion sivuapteekin korvaava uusi kuudestoista sivuapteekki viimeistään puolen vuoden kuluttua siitä kun Kuopion sivuapteekki on luovutettu Kuopion yliopistolle. Perustettavan sivuapteekin sijaintipaikaksi tulee määrätä lääkehuollon kannalta perusteltu alue Espoon, Helsingin tai Vantaan kaupungissa.

2.

Laki

apteekkimaksusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan apteekkimaksusta 21 päivänä helmikuuta 1946 annetun lain (148/1946) 6 §, sellaisena kuin se on laissa 896/1996, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Apteekkimaksu suoritetaan postisiirrolla lääninhallitukselle yhdessä tai useammassa erässä siten kuin lääkelaitos määrää. Helsingin yliopiston apteekin apteekkimaksu suoritetaan Helsingin yliopistolle. Lääkelaitoksen tulee ennen heinäkuun alkua sen vuoden jälkeisenä vuonna, jolta maksu on määrätty, lähettää lääninhallitukselle luettelo läänissä suoritettavista apteekkimaksuista.

6 §

Apteekkimaksu suoritetaan postisiirrolla lääninhallitukselle yhdessä tai useammassa erässä siten kuin lääkelaitos määrää. Helsingin yliopiston apteekin apteekkimaksu suoritetaan Helsingin yliopistolle ja *Kuopion yliopiston apteekin apteekkimaksu Kuopion yliopistolle*. Lääkelaitoksen tulee ennen heinäkuun alkua sen vuoden jälkeisenä vuonna, jolta maksu on määrätty, lähettää lääninhallitukselle luettelo läänissä suoritettavista apteekkimaksuista.

Tämä laki tulee voimaan _____ *päivänä*
kuuta 1999. _____